

GHID DE BUNE PRACTICI pentru educația pozitivă a părinților, cadrelor didactice și elevilor

---

**STIMULAREA COMPORTAMENTELOR
POZITIVE ALE COPIILOR — lecții învățate**

Colectiv de elaborare

Autor:

Diana Stănculeanu, psiholog
Irina Petrea

Consultanți:

Georgeta Păunescu, coordonator program
Dana Munteanu, sociolog
Andreea Biji, psiholog

Coordonare:

Gabriela Alexandrescu

Mulțumiri echipelor din Centrele de consiliere pentru părinți din Iași, Timișoara, Suceava, Târgu Mureș și București, care au implementat programul destinat cadrelor didactice, părinților și copiilor, cu profesionalism și dedicație.

Salvați Copiii România este o organizație neguvernamentală, de utilitate publică (HG 2262/2004), non-profit, care promovează de 21 de ani drepturile copilului, în acord cu Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. Este membră a Alianței Internaționale Salvați Copiii și este implicată în proiecte de educație, protecție socială și advocacy pentru copiii aflați în dificultate.

De 10 ani Salvați Copiii militează pentru stoparea violenței asupra copiilor prin propuneri de reforme legislative, campanii și programe de educare a adulților — părinți și specialiști — în vederea utilizării disciplinei pozitive în procesul de educare a copiilor.

Pentru mai multe informații despre Salvați Copiii și proiectele derulate, vizitați: www.salvaticopiii.ro și www.consiliere-parinti.ro.

Proiect finanțat de Guvernele Islandei, Principatului Liechtenstein și Norvegiei prin Mecanismul Financiar al Spațiului Economic European.

Supported by a grant from Iceland, Liechtenstein and Norway through the EEA Financial Mechanism.

Aprilie, 2011

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Mecanismului Financiar al SEE.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ORGANIZAȚIA „SALVAȚI COPIII” (București)
Ghid de bune practici pentru educația pozitivă a
părinților, cadrelor didactice și elevilor /

Organizația „Salvați Copiii”. - București :

Speed Promotion, 2011

ISBN 978-606-8344-01-0

341.231.14-053.2

CUPRINS

Introducere	4
Să învățăm să stimulăm comportamentele pozitive ale copiilor	
I De ce este nevoie de o școală a părinților?	6
II Scopul ghidului de bune practici	8
III Selecția participanților	8
IV Dimensiunea grupurilor de beneficiari	11
V Obiectivele cursului	11
VI Structura sesiunilor de instruire	13
VII Metode de lucru	27
VIII Monitorizare și evaluare	29
IX Concluzii și recomandări finale	35
X Follow-up	36
Anexe	37

Introducere

Din octombrie 2010, în 29 de state printre care și România, violența asupra copilului este interzisă prin lege în toate mediile, în cadrul familiei, în școli și alte medii educaționale, în sistemele de îngrijire și cele de justiție ca pedeapsă pentru infracțiuni sau ca măsură disciplinară.

Pentru stoparea acestui fenomen însă, dincolo de reglementările legislative, este necesară schimbarea mentalității adulților — părinți și educatori, în ceea ce privește procesul de creștere și educare a copilului.

În aceste condiții, devin priorități: derularea de campanii sistematice de conștientizare la nivel național; pregătirea specialiștilor care lucrează cu copiii în vederea utilizării tehnicilor de educație pozitivă; dezvoltarea și pilotarea de programe de construire a abilităților parentale, disponibile în grădinițe, școli și licee, adaptate diferitelor etape de vârstă ale copilului; înființarea de centre de educație și construirea de servicii pentru părinți, pentru a putea asigura un climat de învățare pozitiv, centrat pe nevoile de dezvoltare ale copilului.

Ghidul de față propune un model de schimbare a mentalității părinților și educatorilor cu privire la utilizarea violenței în cadrul relațiilor între părinți și copii, profesori și copii, copii și copii, oferind alternative la comportamentele agresive, propunând modele de relaționare adecvate, modalități de coping și gestionare a conflictelor.

Ghidul a apărut la inițiativa organizației **Salvați Copiii**, care a dorit să ofere tuturor celor care lucrează cu copii și părinții, o resursă informațională, cu metode eficiente de educare a copilului. Experiența dezvoltată de specialiștii Salvați Copiii în consultanța psihologică și educațională oferită cadrelor didactice dar și părinților a stat la baza acestui ghid care sintetizează informațiile esențiale de care are nevoie un educator și un părinte pentru a-și construi o relație sănătoasă și funcțională cu copilul.

Numeroase studii științifice au identificat acele cunoștințe și abilități ale adulților din viața copilului care sunt necesare pentru ca, copilul să se poată dezvolta sănătos, atât fizic cât și emoțional și social. Ghidul de față vă oferă un model de bună practică pentru optimizarea dezvoltării cognitive, sociale și emoționale a copiilor și pentru facilitarea unor relații sănătoase și funcționale între părinți și copii. De asemenea, ghidul își propune un model de schimbare a practicilor psiho-educaționale în mediul școlar, înlocuirea comportamentelor agresive cu comportamente de relaționare adecvate, deprinderea unor modalități de coping și gestionare a conflictelor.

Ghidul se adresează tuturor celor care își propun să-și îmbunătățească abilitățile, cunoștințele și comportamentele de disciplinare și educare a copiilor — educatori, profesori, psihologi, consilieri. Aceștia la rândul lor, ajung la o altă categorie de adulți cu rol fundamental în creșterea unui copil sănătos și echilibrat — **părinții**.

În demersul de creștere și educare a copiilor, părinții au ca principali parteneri cadrele didactice și psihologii. Al doilea context esențial de viață al copilului, în afara familiei, este școala. De aceea, ceea ce se întâmplă în școală are un impact semnificativ asupra dezvoltării armonioase și bunăstării copiilor.

Echipa Salvați Copiii își exprimă speranța și încrederea că prin modelele de bună practică și programele educaționale dezvoltate va contribui la creșterea calității vieții cât mai multor copii din întreaga țară, prin oferirea de permanente oportunități de învățare destinate adulților semnificativi din viața oricărui copil — părinți și educatori.

Gabriela Alexandrescu

Președinte Executiv

Să învățăm să stimulăm comportamentele pozitive ale copiilor

I De ce este nevoie de o școală a părinților?

Fiecare adult poate deveni părinte la un moment dat, însă nu orice adult care are copii este, în mod automat, un părinte competent pentru copiii săi.

Fiecare adult este rodul moștenirii sale genetice, educației primite și mediului în care a crescut, deopotrivă familial și social. Un adult responsabil, când devine părinte, își dorește să asigure copilului său o dezvoltare armonioasă, psihică și fizică, o educație prin care să devină autonom, capabil de a lua decizii cât mai bune pentru viața sa.

Acestea sunt obiective majore, obiective pe termen lung. Atingerea lor depinde însă de realizarea mai multor obiective pe termen scurt și mediu: copilul are nevoie să învețe să meargă, să mănânce singur, să vorbească, să se descurce la școală, să-și facă temele singur, să respecte reguli, să ajute în casă ca orice alt membru al familiei etc.

Orice părinte înțelege că nu poate atinge “marile obiective” fără îndeplinirea obiectivelor intermediare, însă nu fiecare părinte cunoaște metodele prin care obiectivele intermediare pot fi realizate. **Prin educație, părinții pot dobândi cunoștințele și competențele necesare în vederea îndeplinirii acestor obiective ce jalonează creșterea și educația copiilor.**

Fiecare părinte are așteptările proprii în privința copilului. Uneori, aceste așteptări sunt realiste, alteori nu. Disciplinarea copilului devine dificilă atunci când părinții au așteptări nerealiste, când supraevaluează sau subestimează abilitățile copilului și nu sunt atenți la nevoile acestuia. **Prin educație, părinții pot cunoaște specificul fiecărei etape de dezvoltare a copilului și își pot reformula așteptările proprii, în așa fel încât acestea să fie cât mai realiste și adaptate nevoilor copilului.**

Adesea, părinții confundă disciplinarea cu sancționarea copilului. Foarte frecvent, o reacție emoțională negativă a părintelui este urmată de o sancțiune direct proporțională cu intensitatea acestei reacții și nu cu gravitatea faptei copilului. Cu cât părintele este mai îngrijorat, mai furios, mai frustrat, mai îndurerat, cu atât sancțiunea e mai neadecvată și, adesea, efectul este cu totul altul decât cel dorit de părinte. În plus, relația părinte-copil va fi afectată de aplicarea unor sancțiuni disproporționat de aspre, arbitrare, de multe ori abuzive, cu atât mai grav cu cât aceste sancțiuni sunt mai frecvente. **Prin educație, părinții pot cunoaște ce înseamnă de fapt disciplina**

6

copilului (învățarea, însușirea de comportamente adecvate) și care sunt metodele de disciplinare adecvate ce favorizează cooperarea copilului și dezvoltarea unei cât mai bune relații între părinte și copil, pe de o parte, și între părinții copilului, pe de altă parte.

Uneori părinții se îngrijorează că, dacă nu sancționează prompt un comportament neadecvat, vor “scăpa copilul din mână”. De aceea, mulți consideră că aplicarea de corecții fizice, la “momentul oportun” este de natură să asigure o disciplinare eficientă a copiilor și să întărească autoritatea părinților. Astfel, aplicarea de corecții fizice devine în accepțiunea acestor părinți, măsura “disciplinării” copiilor lor. Expresii precum “bătaia e ruptă din rai” sau “unde dă mama/tata crește” nu doar rezumă convingeri, ci justifică recurgerea la violență în lipsa unor abilități parentale. De asemenea, conferă protecție adultului față de sentimentul de vinovăție care îl încearcă după recurgerea la violență împotriva copilului.

Studiile arată că aproximativ 75% din părinții români recurg la metode violente de educare a copiilor, violența fiind nu doar de natură fizică, ci și verbală și emoțională. Adesea, violența emoțională nici nu este recunoscută de către adulți, fie ei profesioniști care lucrează cu copii sau părinți și, prin urmare, nici nu se cunosc efectele acestei forme de abuz împotriva copilului. Cei mai mulți părinți consideră că o “bătăiță”, “urecheală”, “pălmuță” etc. nu poate fi decât benefică atât timp cât nu pune în pericol integritatea fizică a copilului sau viața sa. Cu alte cuvinte, e bine dacă “îi dai copilului vreo două, dar cu măsură”.

Specialiștii sunt însă de altă părere. În baza a zeci de cercetări și studii efectuate, ei vorbesc despre efecte fizice și psihice dintre cele mai diverse, unele imediate, altele de lungă durată, ce afectează dezvoltarea și educarea copilului, adesea chiar și devenirea sa ca adult.

Una dintre consecințele imediate, vizibile ale violenței împotriva copiilor, este creșterea violenței în mediul școlar, România situându-se pe unul din primele locuri din Europa la acest capitol. În majoritatea școlilor românești se produc frecvent acte de violență asupra elevilor sau ale elevilor în spațiul școlii și în timpul orelor de curs; 70% din acestea sunt injurii și aproape 30% sunt bătăi.

■ Ce se poate face?

Cu toții, profesioniști și părinți, trecem prin momente dificile în care avem nevoie de ajutor. La fel li se întâmplă și copiilor noștri. O “școală a părinților” are menirea de a veni în sprijinul părinților, dezvoltându-le abilitățile parentale, ajutându-i să-și înțeleagă mai bine copiii și să interacționeze mai bine cu ei. De asemenea, vine în sprijinul tuturor profesioniștilor care lucrează cu copiii, mai cu seamă a celor din sistemul de educație, unde cooperarea acestora atât cu copiii, cât și cu părinții precum și o nouă abordare a relației cadru didactic — elev — părinte este salutară.

II Scopul ghidului de bune practici

Prezentul Ghid de bune practici are ca scop crearea unui instrument de lucru pentru implementarea unei metodologii de pregătire în educația pozitivă a profesioniștilor care lucrează cu copiii, dar și a părinților și copiilor.

Prin urmare, Ghidul se adresează profesioniștilor care lucrează cu copiii, factorilor de decizie din instituțiile centrale și locale cu rol în educarea și protecția drepturilor copilului, precum și organizațiilor non-guvernamentale implicate în protecția drepturilor copilului.

În construirea acestui ghid, s-a ținut cont de experiența practică a cursurilor efectuate în decursul a doi ani (2008 și 2009) pe baza setului de manuale „Cu părinții la școală”, elaborat de specialiștii Organizației Salvați Copiii România.

III Selecția participanților

Setul de manuale „Cu părinții la școală” a fost elaborat în trei volume, acoperind trei categorii de vârste: copiii preșcolari, școlarii mici și adolescenții. Cursul dezvoltat pe baza manualelor se poate aplica părinților și cadrelor didactice din grădinițe, școli generale și licee, acoperindu-se practic perioada de creștere și dezvoltare a copilului de la 3 la 18 ani.

Cursul a fost conceput astfel pentru ca grupele de cursanți să reunească părinți și cadre didactice ce se relaționează cu copii de aceeași vârstă, pentru un training cât mai adaptat nevoilor specifice ale participanților.

De asemenea, specialiștii Organizației Salvați Copiii au elaborat și un curs de educație non-violentă complementar, adresat copiilor care participă la program, adaptat specificului vârstei acestora.

O mare relevanță o are alegerea categoriilor de beneficiari, prioritară fiind alegerea colectivelor de elevi care prezintă probleme de comportament la școală, au risc de repetenție sau abandon școlar.

De asemenea, în perspectiva formării de părinți-resursă și elevi-resursă, este importantă alegerea unor colective de părinți care își manifestă dorința de a cunoaște mai multe despre copiii lor și de a-și îmbunătăți abilitățile parentale. Aceștia vor putea fi agenți ai schimbării de atitudini și promotori ai educației pozitive în grupurile din care fac parte: colectivul de părinți ai clasei, grupul de prieteni, de colegi etc.

Este bine de precizat că sesiunile de formare nu sunt ședințe de consiliere, dar că pot exista abordări individuale acolo unde un copil și familia sa au o situație deosebită.

Atât trainerii, cât și părinții și cadrele didactice, au recunoscut importanța derulării acestui program la început de ciclu școlar — clasa I, clasa a V-a, clasa a IX-a, pentru a pregăti atât copiii, cât și

8

părinții și cadrele didactice pentru provocările specifice vârstei și prevenirea posibilelor probleme de comportament, de comunicare și de relaționare între cele trei părți.

Cea mai eficientă metodă este aceea de a lucra cu copiii și părinții organizați pe clase.

În ceea ce privește profesorii, este necesară organizarea mai multor grupe de lucru în funcție de orarul acestora.

În ceea ce privește elevii, cursurile pot fi ținute ca oră separată, la sfârșitul programului, o dată pe săptămână, cu acordul prealabil al părinților.

Fiecare categorie căreia i se adresează cursul are propriile motivații pentru a participa la astfel de activități:

- Profesorii vor găsi metode de a disciplina elevii „problemă” sau clasele „problemă”, vor găsi soluții la problemele de interrelaționare dintre elevii ce provin din medii diferite, își vor dezvolta la rândul lor abilitățile de părinți;
- Părinții vor găsi metode de rezolvare a conflictelor cu copiii sau de îmbunătățire a relațiilor cu aceștia; vor primi recomandări din partea unui specialist pentru probleme punctuale;
- Copiii (elevii) vor găsi metode de îmbunătățire a relațiilor cu ceilalți elevi, de rezolvare a posibilelor conflicte, de a deveni mai siguri și încrezători în relațiile cu aceștia; de asemenea, vor găsi metode de a avea relații mai bune cu părinții.

În ciuda motivelor puternice de a participa la astfel de cursuri, există o sumedenie de factori care demotivează, precum costurile implicate: timpul alocat (ce presupune reducerea timpului liber și așa limitat al părinților și cadrelor didactice) și efortul necesar (este un proces de învățare). De asemenea, unii părinți manifestă o rezistență deosebită față de participarea la astfel de cursuri, acceptând cu dificultate o recomandare externă cu privire la tehnicile de creștere și educare a propriului copil.

Cadrele didactice sunt, în general, mai puțin rezistente față de astfel de activități de instruire, acestea fiind direct interesate de tot ceea ce îi poate ajuta să rezolve problemele la clasă și de prevenirea incidentelor în școală și abaterilor disciplinare ale elevilor. Rezistența la schimbare, atunci când apare, este generată de convingerea unora dintre cadrele didactice că, au suficientă experiență în lucrul cu elevii și, că cineva „din afara sistemului”, care nu lucrează direct, la catedră, nu poate să înțeleagă adevăratele provocări din clasa de elevi.

În aceste condiții, înainte de a promova cursurile la nivelul unei școli, este bine ca trainerul să poarte discuții cu câteva cadre didactice, astfel încât să afle care sunt problemele de relaționare între cele trei grupuri de potențiali beneficiari (copii — părinți — profesori) și să prezinte cursurile punând accentul pe modul în care acestea răspund nevoilor concrete și urgente ale participanților.

Experiența Salvați Copiii România

Specialiștii Organizației Salvați Copiii au lucrat cu colective de elevi, cadre didactice și părinți din București, Iași, Târgu. Mureș, Suceava și Timișoara, selectate pe baza criteriului „clasă problemă”: cei mai mulți profesori aveau probleme cu elevii din cauza lipsei lor de atenție și de participare la ore; colectivele erau „gălăgioase” și „obositoare” pentru cadrele didactice; mulți elevi erau considerați „obraznici” și având o atitudine nepotrivită față de școală și cadrele didactice, motiv pentru care unele dintre aceste cadre didactice refuzau să continue colaborarea cu respectivele clase; mai mulți elevi din aceste clase se manifestau mai violent decât elevii altor clase; existau elevi care proveneau din familii inter-etnice și inter-culturale, iar educația acestor copii în familiile proprii intra în contradicție cu conceptele culturale ale celorlalți copii și ale școlii (exemplu, discriminare pe criterii sexuale).

A fost de asemenea pilotată și varianta de implementare a programului la cererea părinților și/sau a diriginților, motivul fiind dorința lor de a dobândi abilități parentale și cunoștințe legate de educația pozitivă a copiilor, nu aceea de a evita „dezastrul” la clasă între elevi și profesori.

Schimbarea de motivație a fost sprijinită de faptul că profesioniștii organizației au susținut lectorate despre educația pozitivă pe teme de mare interes pentru părinți, precum temele pentru acasă, performanța școlară, specificul de dezvoltare în funcție de vârsta copiilor.

IV Dimensiunea grupurilor de beneficiari

Ideal ar fi ca la sesiunile de formare să participe ambii părinți, astfel încât întreaga familie să parcurgă aceeași programă de curs și fiecare membru să își însușească aceleași cunoștințe direct de la trainer. Efortul colectiv al familiei are un impact mai mare și o eficiență sporită în ceea ce privește schimbarea unor atitudini și deprinderi de educare a copilului. Practica demonstrează că familiile preferă de cele mai multe ori să delege unul dintre părinți pentru a participa.

Se lucrează eficient cu **grupe de 10-12 părinți**, deoarece se facilitează participarea lor la discuții și exerciții și o implicare mai activă la curs.

În situația în care părinții din grup au un nivel mediu de educație (maxim zece clase) se recomandă ca numărul maxim de membri să fie de 5-7, pentru a putea răspunde mai bine tuturor nevoilor și întrebărilor acestora. Este necesar să li se ofere acestor participanți explicații adecvate, bazate pe exemple practice și studii de caz, într-un limbaj care să excludă utilizarea termenilor de specialitate.

În ceea ce privește grupele de elevi, ideal ar fi să se lucreze cu 8-10 copii, recomandându-se împărțirea clasei în 2-3 grupe și prezența simultană a 2-3 traineri. Aceasta pentru că, în colectivele numeroase, nu toți copiii au șansa de a se implica în exercițiile de la clasă și, în plus, mai cu seamă în colectivele-problemă, riscul perturbării activității este mult mai ridicat.

V Obiectivele cursului

Obiectivele fiecărui curs în parte trebuie formulate în funcție de starea inițială de la care se pleacă, de nevoile și deschiderea participanților, de numărul și durata sesiunilor de informare ce pot fi organizate în mod concret.

Obiectivele pe care și le stabilește fiecare trainer în parte se regăsesc pe o axă ce pornește de la însușirea de cunoștințe, la schimbarea unor atitudini și comportamente și până la învățarea de noi comportamente. Desigur că obiectivul final pe care și-l propune în subsidiar orice trainer este de a determina schimbări de durată, definitive, în comportament, avându-se însă în vedere faptul că aceste schimbări comportamentale au nevoie de timp pentru a se produce.

Obiectivele realizabile ale unei prime sesiuni de informare ar putea fi:

- Participanții să asimileze o serie de cunoștințe esențiale despre disciplinarea copilului;
- Participanții să-și dezvolte abilități de a analiza și a identifica relațiile cauză — efect în relațiile inter-personale;
- Participanții să-și schimbe atitudinile în raport cu relațiile din triada copii — părinți — profesori;

Astfel se constituie baza pentru următorul pas: schimbarea anumitor comportamente, adoptarea unor comportamente dezirabile și eficiente în relațiile copii-adulți.

Experiența Salvați Copiii

În aplicarea cursului, trainerii au avut în vedere atingerea următoarelor obiective:

- asimilarea de către participanți a unor cunoștințe legate de: specificul vârstei copilului; ce înseamnă a disciplina; cum învață copiii; emoții, abilități emoționale și sociale; managementul comportamentelor problematice și menținerea progresului; dezvoltarea capacității adulților de a analiza funcțional un comportament și obținerea feedback-urilor pentru re-evaluarea cursului, astfel încât autorii să poată constata în ce măsură acesta corespunde nevoilor practice ale părinților și educatorilor și, la nevoie, să propună modificări.
- **promovarea metodelor de lucru specifice disciplinei pozitive** în rândul părinților copiilor ce alcătuiesc colectivul unei clase pentru: **formarea de abilități parentale** în vederea dezvoltării unei relații pozitive cu copilul; **pentru stabilirea de obiective de schimbare a comportamentului propriu și a comportamentului copilului;**
- **educarea elevilor: în vederea formării de abilități de comunicare, negociere și rezolvare a conflictelor; pentru exprimarea sănătoasă a emoțiilor; dezvoltarea și stimularea stimei de sine; dezvoltarea de competențe de relaționare în vederea reducerii manifestărilor cu caracter violent și, posibil, eliminarea acestora** în relațiile dintre ei, dar și în relația dintre elevi și cadrele lor didactice;
- **creșterea participării copiilor** în desemnarea măsurilor și strategiilor menite să-i protejeze de toate formele de violență la școală, în familie și în comunitate;
- **însușirea de către cadrele didactice a principiilor fundamentale ale educației pozitive** pentru o mai bună comunicare și cooperare cu elevii și părinții și evitarea aplicării unor sancțiuni și a luării unor decizii care să conducă la o agravare a comportamentelor neadecvate ale elevilor și atitudinilor lor nefavorabile față de școală și profesori;
- **creșterea performanțelor școlare** ale elevilor pe fondul îmbunătățirii relațiilor dintre ei, dintre ei și părinți, dintre elevi și profesori și dintre profesori și părinți.

Alte obiective:

- creșterea capacității cadrelor didactice și a consilierilor școlari de a acorda sprijin copiilor victime ale violenței și celor cu risc sporit de experimentare/comitere a actelor de violență;

VI Structura sesiunilor de instruire

Tematica ce poate fi abordată în cadrul sesiunilor, cuprinsă în ghidurile publicate, este suficient de vastă cât să permită adaptarea la diverse situații și tipuri de participanți. În funcție de numărul de sesiuni organizate și de nevoile de instruire ale participanților, trainerul își poate alcătui suportul de curs.

Program de intervenție destinat părinților școlărilor mici (7-10 ani)

Structură: 8 sesiuni¹, 90 minute/seșiune;

Număr de participanți: 8-12;

1. Disciplinarea ca metodă de învățare comportamentală (sesiunea 1)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Comportamentele părinților și educatorilor - principala sursă de învățare comportamentală a copiilor;
- ✓ Semnificațiile atribuite unui comportament și modul în care este perceput și interpretat contextul în care apare comportamentul copilului determină tipul de reacție emoțională și comportamentală pe care adulții îl au într-un context anume.
- ✓ De ce este important să exprimăm în cuvinte aprecierile la adresa comportamentelor copiilor;

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să noteze cât mai multe din comportamentele copilului, observându-l timp de o săptămână în cele mai frecvente contexte: care este comportamentul lui la masă, la ora de somn, la teme, la joacă, în situații noi, necunoscute, în situații de conflict, cum obișnuiește să își petreacă timpul liber, ce activități/jocuri îi plac, ce activități refuză să facă sau nu le face cu plăcere.
- ✓ Recomandați adulților să observe și să noteze timp de o săptămână comportamentele funcționale, pozitive ale copilului, să noteze progresele pe care le remarcă în comportamentul copilului și să realizeze o listă cu mesaje de apreciere pe care i le-ar putea transmite.

¹ În funcție de nevoile participanților, numărul de sesiuni de lucru poate fi extins la 10.

2. Convingerile părinților privind comportamentele copiilor (sesiunea 2)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Influența convingerilor, atitudinilor și reacțiilor comportamentale și emoționale ale adulților asupra comportamentului copiilor;
- ✓ Contexte de manifestare a convingerilor rigide, nesănătoase: percepția comportamentului; interpretarea și evaluarea comportamentului; integrarea informației și selectarea răspunsului; aplicarea alternativei comportamentale și monitorizarea acesteia.

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să observe și să noteze timp de o săptămână convingerile sau gândurile pe care le au despre comportamentele copiilor, mai ales în contexte în care reacția emoțională față de comportament este una negativă, de furie, nemulțumire, mânie, tristețe.
- ✓ Recomandați adulților să observe comportamentele copiilor în contextele în care ele apar și apoi să se gândească la alternativele de disciplinare sau de reacție adecvată față de acele comportamente.

3. Cum învață copiii. ABC- ul comportamental (sesiunea 3)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Copiii învață că acțiunile și comportamentele lor au efecte și consecințe asupra acțiunilor/ comportamentelor celorlalți. Modul în care adulții reacționează la comportamentul copiilor, le menține sau nu acestora un anumit comportament.
- ✓ Ignorarea comportamentelor pozitive, dezirabile ale copilului de către părinți și educatori/ profesori crește frecvența apariției comportamentelor negative, nedorite.
- ✓ Copiii învață observând comportamentul celorlalți din contextul lor de viață - părinți, bunici, frați sau surori, alți copii, educatori/ profesori. Multe din comportamentele sociale și emoționale ale copilului se învață prin imitare și modelare și datorită faptului că adeseori adulții nu verbalizează regulile de comportament pentru copil.
- ✓ Modelul ABC — instrument de modificare comportamentală pentru părinți
- ✓ Consolidarea comportamentelor deja învățate ale copilului: recompense, controlul mediului, extincția.

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să realizeze o listă cu două-trei comportamente problematice ale copilului pe care să le analizeze utilizând metoda ABC, pentru a înțelege felul în care consecințele comportamentelor copiilor determină menținerea sau eliminarea acestora.

- ✓ Recomandați adulților să utilizeze recompense disponibile, să se gândească la lucruri simple, pe care le au la îndemână și sunt atractive pentru copil (ex. buline, steluțe).
- ✓ Recomandați adulților să persiste în aplicarea metodelor de modificare/ consolidare a comportamentelor chiar dacă nu observă progrese imediate.

4. Despre rutina comportamentală și planificare (sesiunea 4)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Construirea rutinei de dimineață: trezirea la ora fixată cu o seară înainte; mersul la baie pentru igiena de dimineață: spălatul dinților, feței, urechilor etc.; alegerea hainelor și îmbrăcarea; servirea micului dejun; pregătirea ghiozdanului cu tot ce are nevoie pentru activitățile școlare din ziua respectivă; plecarea spre școală în timp util;
- ✓ Cum poate învăța copilul să respecte rutina de dimineața fără suport din partea părintelui?
- ✓ Realizarea unui plan de recompense.

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să acorde timp copilului pentru a exersa și învăța activitățile de dimineața și să supravegheze ora la care copilul merge la culcare.
- ✓ Recomandați adulților să folosească un card pentru a ține evidența rutinelor de dimineață și să ofere copilului un set de reguli simple și clare cu privire la ceea ce are de făcut.

5. Emoții și abilități emoționale (sesiunea 5)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Despre reziliența emoțională; cum învață copiii despre emoțiile lor? Abilitatea de a recunoaște, înțelege, accepta și exprima emoțiile într-un mod adecvat — predictor al sănătății mintale a copilului.
- ✓ Comportamente care reflectă dezvoltarea emoțională în perioada de vârstă de 7—10/11 ani: utilizează expresii și cuvinte care denumesc stări emoționale; exprimă nonverbal emoții; identificarea emoțiilor se bazează atât pe expresiile faciale cât și pe situațiile care provoacă emoții; are capacitatea de simulare emoțională (capacitatea de modelare a trăirilor emoționale și de exprimare a lor în funcție de context); identifică emoții asociate unui context; începe să înțeleagă emoțiile unei alte persoane și are capacitatea de a se pune în locul altora (manifestă empatie); identifică cauzele unei emoții; numește consecințele emoțiilor într-o situație; poate manifesta teama de separare (la 7 ani) datorită trecerii de la grădiniță la școală; folosește mecanisme de reglare emoțională (rezolvarea de

probleme, distanțarea de sursa de stres, distragerea atenției și controlul cognitiv); apare o strategie cognitivă nouă de reglare emoțională — reprimarea emoțiilor;

- ✓ Managementul emoțiilor negative: tristețea, furia, frica;

Recomandări:

- ✓ Expriamarea emoțională a adultului este un model de comportament pentru copil. Verbalizarea emoției pe care o simte adultul îi permite copilului să observe comportamentele asociate etichetei verbale și să imite exprimarea emoției. Încurajați copilul și susțineți-l în îmbogățirea vocabularului emoțiilor. Explicați-i fiecare termen care reprezintă eticheta verbală a unei emoții. Încurajați permanent copilul să vorbească despre modul în care se simte.
- ✓ Recomandați adulților să sprijine copilul în conștientizarea propriilor modificări corporale care au loc atunci când manifestă o emoție; ex. : *“Modul în care te încrunți îmi spune că nu ești de acord, modul în care zâmbești îmi spune că ești fericit, ochisorii tai îmi spun că ești supărat. Vrei să vorbim despre asta?”*;

6. Dezvoltarea abilităților sociale ale copilului (sesiunea 6)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Despre consecințele lipsei de abilități sociale în școlaritatea mică (ex. „timiditatea”, comportamentele agresive etc.);
- ✓ Principalele abilități sociale ale copilului de vârstă școlară: inițiază și menține o conversație; ascultă activ; împarte obiecte; își împărtășește experiențele cu colegii; oferă și primește complimente; rezolvă conflicte în mod eficient fără ajutor din partea adultului; respectă regulile aferente unei situații sociale fără ajutor din partea adultului; cooperează cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini fără ajutor din partea adultului; oferă și cere ajutorul atunci când este nevoie;
- ✓ Despre agresivitatea verbală: înjurăturile și limbajul nepotrivit. Cum încurajez copilul să folosească cuvinte adecvate în relațiile cu cei din jur?

Recomandări:

- ✓ Este recomandat ca adultul:
  - să facă remarci pozitive cu privire la modul în care se joacă doi copii, să creeze copilului oportunități de a-și exersa abilitățile sociale (invitarea a doi copii acasă să se joace împreună, întâlniri cu copiii în afara mediului din școală).
  - să stimuleze jocurile în grup ale fetelor și jocurile în diade ale băieților (jocul în grup stimulează competiția și cooperarea fetelor, iar diadele stimulează abilitățile de comunicare ale băieților).

- să încurajeze prietenia copilului cu alți copii. Copiii care au prieteni tind să fie mai sociabili, mai cooperativi, mai încrezători decât cei care nu au. În plus prietenia influențează adaptarea școlară deoarece atașamentele emoționale pozitive față de persoanele semnificative (prieteni) promovează sănătatea socială, emoțională și intelectuală.
- să supravegheze grupul de prieteni din care copilul face parte și relațiile pe care acesta le stabilește. Pot exista și funcții negative ale prietenilor deoarece ei oferă uneori valori care nu sunt acceptate social. Copilul care nu se simte securizat, acceptat, sprijinit în mediul familial din care face parte va fi mult mai predispus să își satisfacă aceste nevoi prin intermediul grupului de prieteni. Riscul pentru un astfel de copil de a ajunge în grupuri care oferă valori neacceptate social este foarte mare.

7. Tema pentru acasă — standard și performanță (sesiunea 7)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Crearea contextului favorabil realizării temelor de casă;
- ✓ Factorii care influențează eficacitatea personală;
- ✓ Eliminarea fricii din procesul de învățare;
- ✓ Dezvoltarea rutinelor de efectuare a temelor;
- ✓ Comportamente problematice care apar în momentul efectuării temelor: refuzul de a-și face toate temele; efectuarea temelor în grabă fără a le acorda prea mare atenție; abaterea de la pregătirea temelor prin implicarea în alte activități mai distractive; solicitarea ajutorului părintelui pentru rezolvarea sarcinilor școlare în momente nepotrivite (ex. seara înainte de culcare);
- ✓ Gestionarea problemelor legate de pregătirea temelor pentru acasă;
- ✓ Importanța abilităților emoționale în performanța academică;

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să dezvolte motivația copilului pentru învățare prin:
  - focalizarea pe aspectele pozitive;
  - atenția acordată progreselor făcute de copil;
  - acceptarea diferențelor individuale — fiecare copil învață diferit un comportament și reacționează diferit într-o situație;
  - încrederea zilnică acordată copilului;
  - așteptări realiste față de copil, adaptate nevoilor și potențialului lui de dezvoltare;
  - evitarea comparațiilor și a competiției dintre copii;

8. Comportamentele problematice ale copilului și managementul acestora (sesiunea 8)

Recomandări:

Se recomandă ca pentru această ultimă sesiune aplicată, adulții să:

- ✓ Realizeze **o listă cu comportamentele problematice** ale copilului;
- ✓ Pentru fiecare comportament în parte, să noteze: frecvența comportamentului (de câte ori apare într-un interval de timp), intensitatea comportamentului (pe o scală de la 1 la 10), durata comportamentului și latența (la ce interval de timp a apărut comportamentul după apariția stimulului activator);
- ✓ Identifice cauza comportamentului — este un comportament normal pentru stadiul de dezvoltare al copilului, este un comportament rezultat al temperamentului, este un comportament rezultat al reactivității emoționale sau este un comportament rezultat în urma unor abilități insuficient învățate și exersate;
- ✓ Identifice propriile reacții emoționale și convingeri cu privire la acele comportamente; să facă distincția dintre convingeri realiste (ex. “este prea activ pentru că este obosit”) și convingerile nerealiste sau problematice (ex. “iar vrea să mă enerveze, copilul ăsta e rău”);
- ✓ Aplice modelul ABC pentru unul sau două comportamente problematice ca exercițiu de modificare comportamentală;
- ✓ Exerseze aplicarea metodelor adecvate de disciplinare pentru unul sau două comportamente.

Pentru informații suplimentare cu privire la livrarea sesiunilor de instruire puteți accesa materialul resursă elaborat de Salvați Copiii, „Cu părinții la școală. Vârsta școlară. Ghid pentru părinți” sau puteți contacta specialiștii Salvați Copiii.

Program de intervenție destinat părinților puberilor și adolescenților (10/11-14/16 ani):

Structură: 8 sesiuni², 90 minute/sesiune;

Număr de participanți: 8-12;

1. Disciplinarea ca metodă de învățare comportamentală (sesiunea 1)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Comportamentele părinților și educatorilor - principala sursă de învățare comportamentală a copiilor;
- ✓ Semnificațiile atribuite unui comportament și modul în care este perceput și interpretat contextul în care apare comportamentul copilului determină tipul de reacție emoțională și comportamentală pe care adulții îl au într-un context anume.
- ✓ De ce este important să exprimăm în cuvinte aprecierile la adresa comportamentelor copiilor;

Recomandări:

- ✓ Rugați-i pe adulți:
  - să aibă în vedere comportamentele prezente ale copilului;
  - să aleagă comportamente cărora ar vrea să le crească frecvența;
  - să aleagă comportamente cărora ar vrea să le scadă frecvența;
  - să se gândească la schimbări necesare în propriul comportament;
  - ce și-ar dori să facă mai des (ex. să-și păstreze calmul, să formuleze reguli clare, afirmative etc.);
  - ce și-ar dori să facă mai rar (ex. să folosească amenințările, să ridice tonul etc.);

2. Convingerile părinților privind comportamentele copiilor (sesiunea 2)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Operaționalizarea comportamentelor problematice ale copiilor;
- ✓ Despre influența propriilor gânduri și credințe asupra felului în care reacționăm la comportamentul copilului;
- ✓ Identificarea și modificarea propriilor convingeri cu privire la comportamentele problematice ale copiilor;

Recomandări:

- ✓ Pentru a ajuta adulții să-și conștientizeze propriile credințe și atitudini, rugați-i să se gândească la acele comportamente care îi deranjează cel mai mult: chiuiește; se închide în

² În funcție de nevoile participanților, numărul de sesiuni de lucru poate fi extins la 10.

camera lui/ei și nu mai iese de acolo; refuză să meargă în vacanță cu familia; are toane; nu ajută la treburile casnice; nu vrea să petreacă timp în familie (de pildă să vedeți un film împreună); nu vrea să-și continue studiile etc. În analiza acestora, țineți cont de faptul că afirmațiile și comportamentele adolescenților au de cele mai multe ori legătura cu ei înșiși, nu cu adulții.

3. Emoții și abilități emoționale (sesiunea 3)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Principii de dezvoltare a abilităților emoționale;
- ✓ Abilități și comportamente specifice vârstei de 11-14 ani: exprimă verbal emoții, oscilează între diferite stări emoționale, sunt în căutarea unei identități personale, cred că au sentimente unice, speciale, ce nu pot fi înțelese de niciun adult, înțeleg emoțiile unei alte persoane, au capacitatea de analizare a propriului comportament, au capacitatea de analizare a modului în care gândesc, folosesc diverse strategii de reglare emoțională (rezolvarea de probleme sau luarea deciziilor; explorarea alternativelor; strategii emoționale de evitare; solicitarea ajutorului focalizat pe emoții sau pe rezolvarea de probleme; distanțarea de sursa de stres), folosesc strategii cognitive (raționalizarea, minimizarea, centrarea pe consecințe);

Recomandări:

- ✓ Câteva recomandări pentru adulți:
  - Învățați și încurajați copilul să utilizeze „limbajul responsabilității”, prin formularea de mesaje la persoana I;
  - Informați-vă și amintiți-vă de propria pubertate; această tendință rezultă din conștientizarea nevoii puberului de identitate personală; copilul va acorda familiei mai puțină atenție deoarece începe să își caute și alte modele;
  - Folosiți ascultarea reflexivă: „observ că ești supărat...”; pune accent pe ascultarea copilului și nu pe sfaturi, critică sau morală;
  - Așteptați-vă la numeroase schimbări de dispoziție și fiți pregătit pentru numeroasele conflicte care vor apărea pe măsura ce puberii își dezvoltă personalitatea. Adulții care știu la ce să se aștepte vor trece mai ușor peste ele.
  - Oferiți căldură, susținere și independență; ignorați aspectele minore deoarece sunt trecătoare (ex. stilul vestimentar excentric, părul prea lung, talia pantalonilor prea joasă etc.) și concentrați-vă asupra a ceea ce este cu adevărat important.
  - Respectați intimitatea copilului;

- Comunicarea cu el/ ea se va baza pe ascultare reflexivă și pe limbajul responsabilității. De evitat: critica, morala, sfaturile, etichetarea;
- Sprijiniți-l în recunoașterea emoțiilor celorlalți prin încurajarea de a încerca să înțeleagă ceea ce simte un alt copil; ajutându-l să înțeleagă că toate emoțiile sunt valide și acceptabile și să distingă între emoții și modul lor de exprimare;
- Implicați copilul în toate deciziile care îl privesc; această atitudine îi semnaleză copilului că adulții sunt interesați de părerea lui și îl tratează ca pe un adult în devenire;

4. Dezvoltarea abilităților sociale ale adolescentului (sesiunea 4)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Dezvoltarea abilităților sociale — factor de protecție care reduce riscul de apariție a performanțelor școlare scăzute și de asumare a comportamentelor de risc și asigură sănătatea emoțională a adolescentului.
- ✓ Abilități sociale fundamentale specifice vârstei adolescenței: inițiază și menține o conversație; ascultă activ; împarte obiecte și împărtășește experiențe cu prietenii; rezolvă conflicte în mod eficient; respectă regulile aferente unei situații;
- ✓ Principii de dezvoltare a abilităților sociale;

Recomandări:

- ✓ Se recomandă adulților:
  - Să nu fie surprinși dacă vor observa că în această perioadă influența grupului de egali tinde să crească spre deosebire de autoritatea parentală, care tinde să scadă.
  - Să ofere copilului cât mai multe oportunități de exersare a abilităților sociale: încurajări de a ieși cu prietenii, aducerea prietenilor acasă, inițierea de noi relații de prietenie;
- ✓ În situația în care copilul evită interacțiunea cu ceilalți va fi încurajat să stabilească o relație de prietenie cu cel puțin un copil. Adolescentul trebuie să învețe și să experimenteze care sunt comportamentele ce definesc o relație de prietenie, să-și creeze oportunități de exersare a acestor comportamente (vizite, sărbătorirea unor zile speciale cu invitarea colegilor). Va fi sprijinită fiecare implicare a copilului într-o astfel de situație.

5. Limite și consecințe (sesiunea 5)

Aspecte teoretice — cheie:

- ✓ Stabilirea limitelor și utilizarea consecințelor sunt două strategii pe care părinții le pot folosi pentru a influența comportamentul copiilor;
- ✓ Cum să stabilim limite;
- ✓ Cum stabilim regulile astfel încât să funcționeze; dublarea regulilor de consecințe; cum devin consecințele eficiente;

Recomandări:

- ✓ Prezența adulților sugerează pentru trasarea limitelor: „regulile casei”, formulate pozitiv, cu precizarea comportamentelor așteptate; număr limitat de reguli (5-7 reguli); implicarea copilului în elaborarea regulilor; stabilirea de reguli corecte și clare;
- ✓ Prezența adulților condițiile în care funcționează optim consecințele: blândețe mai degrabă decât severitate; termenele scurte sunt mai bune decât cele lungi; consecvență; controlul părinților; „imediat” este mai eficient decât „în viitor”; justificarea utilizării consecinței; odată stabilită, consecința nu se negociază;

6. Provocările relației părinte — puber/adolescent. Cum să fim părinți responsabili pentru adolescenții noștri (sesiunea 6)**Aspecte teoretice — cheie:**

- ✓ Aspectele cheie ale unei strategii pozitive de parenting: crearea unui mediu familial sigur și relaxant; construirea unor contexte pozitive de învățare; folosirea tehnicilor de disciplinare pozitivă; așteptări realiste ale părinților legate de evoluția copilului;
- ✓ „Micile” provocări în relația adolescent — părinte: petrecerile și viața socială; haine, coafură, stil vestimentar; banii de buzunar; prietenii; treburile gospodărești; „camera mea” — nevoia de intimitate; întâlnirile romantice; școala; gadget-urile;

Recomandări:

- ✓ Recomandați adulților să stabilească câteva obiective de schimbare pentru tipul de comportament dar și pentru comportamentele edolescenților; să identifice care sunt acele abilități pe care vor să le dezvolte în mod deosebit copiii.
- ✓ Recomandați adulților să își acorde timp pentru a face schimbări; facem față provocărilor adolescenței cu pași mici, dar sistematic și consecvent.

7. Comportamentele problematice și managementul acestora (sesiunile 7 și 8)**Aspecte teoretice — cheie:**

- ✓ Monitorizarea comportamentelor problematice; instrumente utile de monitorizare: jurnalul comportamental; fișa de frecvență; graficul comportamental;
- ✓ Funcțiile comportamentelor problematice ale copiilor: obțin ceva, evit ceva, obțin și evit simultan, comunic ceva. Analiza funcțională a comportamentului — pas esențial în disciplinare;
- ✓ Reguli pentru managementul comportamentelor problematice; strategii de modificare a comportamentelor problematice; rutina disciplinării pozitive.

Recomandări:

- ✓ Adulții vor fi rugați să descrie actuala strategie de disciplinare a copilului și să îi evalueze eficiența;
- ✓ Adulții vor fi rugați să enumere metodele alternative, pentru cazul în care strategia folosită de obicei nu funcționează;
- ✓ Pentru fiecare strategie de disciplinare utilizată, va fi analizat efectul de învățare asupra copilului (ce anume îl învață pe copil metoda folosită? îl învață comportamentul dezirabil, așteptat?);

Pentru informații suplimentare cu privire la livrarea sesiunilor de instruire puteți accesa materialul resursă elaborat de Salvați Copiii, „Cu părinții la școală. (Pre)Adolescența. Ghid pentru părinți” sau puteți contacta specialiști Salvați Copiii.

Program de intervenție destinat elevilor

Structură: 9 sesiuni³, 90 minute/sesiune;

Număr de participanți: 10-12;

1. Să ne cunoaștem. Regulile noastre (sesiunea 1)**Argument:**

Pentru eficiență maximă, este dezirabilă dezvoltarea unei relații de comunicare și stabilirea regulamentului de lucru cu copiii.

Este recomandată folosirea contractului între consilier și fiecare elev participant la grup, după ce a fost realizată informarea și înainte de începerea activității de grup.

Exerciții:**“Ghemul și ploaia”****Obiective urmărite:**

- dezvoltarea abilităților de comunicare și cooperare în grup;
- cunoașterea interpersonală;
- integrarea în grup;
- cunoașterea numelui fiecărui coleg de grup;
- spargerea blocajelor emoționale, de relaționare intra-grupală;
- respectarea regulilor de grup;
- colaborarea și susținerea reciprocă în echipa de lucru;

³ În funcție de nevoile participanților, numărul de sesiuni de lucru poate fi extins la 11-12.

2. Componentele personalității (temperament, caracter, aptitudini-abilități) (sesiunea 2)

Argument:

Pubertatea și adolescența sunt marcate de multiple transformări corporale și psihologice, care susțin dezvoltarea imaginii de sine, copii devenind mai atenți și mai critici cu privire la diferite caracteristici fizice sau psihice, proprii sau ale celorlalți. Prin urmare, apar și situații conflictuale referitoare la aceste aspecte, în relația dintre elevi: jigniri legate de ritmurile diferite de dezvoltare fizică (ramânere în urmă sau puseuri de creștere, comparativ cu media), ironizarea unor trăsături fizice sau psihice specifice.

Cunoașterea de către elevi a cauzelor acestor diferențe constituie o posibilă modalitate de prevenire și rezolvare a situațiilor conflictuale determinate de astfel de comportamente ale elevilor.

Exerciții:

„Cine sunt eu?”

Obiectiv: autocunoaștere, dezvoltare a creativității și capacității de exprimare verbală și nonverbală a sentimentelor, trăirilor;

Amprentele digitale

Obiectiv: distingerea caracteristicilor individuale unice, acceptarea diferențelor;

3. Ce înseamnă emoția. Ce determină emoțiile noastre. Emoții confortabile/inconfortabile. Gestionarea emoțiilor (sesiunea 3)

Argument:

Emoția este o trăire a unei persoane față de un eveniment important pentru aceasta și apare ca urmare a modului în care este interpretat acel eveniment.

Abilitățile emoționale înseamnă **a înțelege, a exprima și a regla emoțiile.**

Dezvoltarea abilităților emoționale ale copiilor este importantă din următoarele motive:

- ajută la formarea și menținerea relațiilor cu ceilalți.
- ajută copiii să se adapteze la școală.
- previne apariția problemelor emoționale și de comportament.

Exerciții:

„Ghicește emoția”

Obiectiv: dezvoltarea abilităților de exprimare a emoțiilor și de înțelegere a emoțiilor altor persoane;

„Cum ne ajută și cum ne încurcă emoțiile?”

Obiectiv: înțelegerea faptului că emoțiile ne pot ajuta să avem relații pozitive;

4. Stima de sine. Asertivitatea. Impulsivitatea. Agresivitatea (sesiunile 4 și 5)

Argument:

Stima de sine la copil se construiește și se consolidează treptat, ca rezultat al influenței unor factori diverși precum: gradul în care copilul se simte dorit, apreciat și iubit de persoanele cu importanță din viața lui (adulți și egali); modul în care se vede pe sine (factor sub influența căruia ne aflăm o viață întreagă fiecare dintre noi), imagine deseori imprimată de atitudinea persoanelor semnificative; capacitatea de a realiza ceva prin forțe proprii, primii pași spre independență, încrederea că poate finaliza un lucru singur; maniera în care relaționează cu persoanele din jur: colegi sau adulți.

Exerciții:

“Afișul pe spate”

Obiective: dezvoltarea stimei de sine;

“Mâna mea cea valoroasă”

Obiective: cunoașterea calităților și resurselor personale; stimularea încrederii în sine; dobândirea unor ancore de menținere a încrederii și stimei de sine.

“Despre mine vă spun că...”

Obiectiv: consolidarea încrederii în sine;

“Știu să fiu categoric/categorică”

Obiective: exersarea deprinderilor de comunicare asertivă;

5. Dezvoltarea de abilități sociale (sesiunile 6 și 7)

Argument:

Abilitățile sociale sunt cele care permit copilului să se integreze în mediul în care trăiește - grupul de la școală, grupul de prieteni, familie. **A avea abilități sociale** înseamnă a fi eficient în interacțiunile cu ceilalți astfel încât să atingi scopul stabilit.

Studiile indică faptul că:

- Acei copii care au dezvoltate abilitățile sociale se vor adapta mai bine la mediul școlar și vor avea rezultate mai bune.
- Copiii cu abilități sociale slab dezvoltate (*ex. copiii care se comportă agresiv — fizic sau verbal, copiii care au dificultăți în a se integra într-un grup de persoane noi*) au o probabilitate mai mare de a fi respinși de ceilalți și de a dezvolta probleme de comportament; astfel, copiii care sunt izolați de grup au un risc crescut pentru abandon școlar, delincvență juvenilă, probleme emoționale (anxietate, depresie).

Prin urmare, a ști să-ți faci prieteni și să interacționezi cu ei în mod adecvat influențează sănătatea emoțională a persoanei. Lipsa abilităților sociale îi face pe unii copii să fie ținta ironiilor din partea altor colegi deoarece copiii mai agresivi observă că aceștia nu au modalități de a se apăra. Ei au mai multe probleme de adaptare la școală și sunt predispuși spre delincvență juvenilă și consum de substanțe.

Exerciții:**“Ce este o relație?”**

Obiectiv: discutarea tipurilor de relații existente, definirea prieteniei;

“Cum ai reacționa dacă ți-aș spune...?”

Obiectiv: exersarea abilității de a primi și oferi un feed-back negativ;

6. Conflicte și comportamente; managementul conflictului și abilități de problem solving (sesiunile 8 și 9)**Argument:**

Conflictul poate să devină o prezență firească în casa/clasa în care există mai mult de un copil. Aceștia vor să aibă un cuvânt de spus legat de orice se discută/ întâmplă, ceea ce crește șansele apariției dezacordului și tensiunilor.

Managementul conflictului devine foarte important. Forțarea unui copil să accepte soluția oferită de ceilalți îl face pe copil să se simtă nefericit, neimportant, agresat și să aibă un comportament necooperant. O altă abordare ineficientă vizează ignorarea problemei. A nu face nimic amână găsirea soluției și menține tensiunea.

Ce este rezolvarea de probleme? Este procesul prin care se caută o soluție constructivă pentru o situație dificilă. Aceasta strategie poate fi folosită pentru a rezolva o situație individuală (ex. cum să îmi fac prieteni la școală) sau pentru a rezolva o situație dificilă între două persoane. Utilizarea acestei strategii crește șansele obținerii unui rezultat acceptabil și crează contextul în care copilul învață abilități de viață importante precum negocierea și luarea deciziilor responsabile.

Exerciții:**“Eu și conflictul”**

Obiectiv: exersarea diferitelor modalități de comportare în situații de conflict

“Ai o problemă-caută ajutor!”

Obiectiv: identificarea persoanelor, instituțiilor de la care copiii pot obține ajutor într-o problemă ce implică violența.

Pentru informații suplimentare cu privire la livrarea sesiunilor de instruire puteți accesa materiale resursă elaborate specialiștii Salvați Copiii sau îi puteți contacta direct pe aceștia.

VII Metode de lucru

Cu cât programul de instruire este mai degajat, mai aerisit, (dar consecvent!) cu atât schimbările sunt mai consistente și capătă un caracter de permanență. Principala dificultate a părinților este că, după un timp, dacă nu sunt susținuți în eforturile lor și de ceilalți membri ai familiei (de celălalt părinte, de bunici, de rude, în cazul familiilor extinse), pot reveni la vechile metode de disciplinare a copilului.

Deosebit de importantă este maniera în care se prezintă programul de instruire și sunt cointeresați părinții, mai cu seamă părinții copiilor cu dificultăți comportamentale medii și severe. Există o atitudine defensivă din partea multor părinți și chiar cadre didactice, care consideră că ei știu ce este cel mai bine pentru copiii, respectiv, elevii lor, că au suficient de multă experiență. Adesea, cadrele didactice preferă să invoce lipsa de interes și cooperare a familiei, iar părinții, atitudinea nepotrivită, pârținoare a cadrelor didactice.

Din acest motiv, prezentarea programului se poate face în mod eficient în cadrul unei ședințe cu părinții sau a unui lectorat cu părinții și cadrele didactice, în care trainerul va pune accentul pe beneficiile acestor întâlniri.

De asemenea, în cadrul acestei întâlniri inițiale premergătoare derulării cursului, este util ca trainerul să prezinte pe scurt temele abordate spre a stimula curiozitatea participanților, accentul fiind pus pe aspectele de mai mare interes pentru participanți, cum sunt, de pildă, temele pentru acasă, performanța școlară, problemele de comportament, sancțiunile și recompensele.

■ Tehnici de lucru cu părinții

În cadrul întâlnirilor cu părinții vor fi utilizate mai multe metode de lucru necesare atât pentru realizarea coeziunii grupului - jocuri de intercunoaștere solicitate de faptul că, fiind părinți de condiții sociale diverse și cu istoric comun în clasă, s-au arătat sceptici și reținuți în exprimare pentru a evita să fie judecați/etichetați de către ceilalți, cât și pentru o bună înțelegere și aplicabilitate a informațiilor prezentate (demonstrația, jocul de rol, exercițiul, lucrul pe grupe mici).

Un punct important îl constituie împărtășirea experienței proprii, iar trainerul poate să încurajeze părinții, fiind primul care realizează acest lucru.

De asemenea, se lucrează cu fișe individuale, participanții primesc teme pentru acasă (cum ar fi analiza funcțională a unui comportament, observarea comportamentelor funcționale ale copilului în diverse contexte, întocmirea grilei de observare a abilităților emoționale ale copiilor, întocmirea unei liste de sugestii pentru petrecerea timpului liber cu copilul etc.). Recapitularea, atât

la final de sesiune, cât și la începutul fiecărei sesiuni (mai cu seamă pentru că nu toți părinții participă la toate sesiunile), este foarte importantă în desfășurarea sesiunilor.

■ Tehnici de lucru cu cadrele didactice

Cadrele didactice prezintă o disponibilitate crescută pentru a învăța tehnici de gestionare a conflictelor la clasă, fiind nevoie de o ancorare a acestora în imaginea elevului, mai ales a adolescentului/preadolescentului, văzut și altfel decât în această postură. Se recomandă utilizarea jocului de rol, demonstrației, brainstorming-ului, lucrul pe grupe mici, fișelor de lucru individuale, expunerii în power point pentru o mai bună structurare a informației, temelor de casă, discuțiilor libere și recapitulării.

■ Tehnici de lucru cu copiii

Copiii pot fi implicați direct în activități, grupul de elevi coagulându-se mai repede decât celelalte două categorii de beneficiari. Tehnicile de lucru utilizate sunt: jocul și jocul de rol, brainstorming, demonstrația, discuția în grupul mare pe studii de caz, problematizarea pe grupe mici, expunerea prin power point, flipchart, fișe de lucru.

VIII Monitorizare și evaluare

■ Monitorizarea pe parcursul cursului

Este deosebit de important pentru trainer să realizeze o monitorizare și evaluare a participării și a progresului participanților la fiecare sesiune de instruire și nu doar la final de curs, pentru că există mai multe riscuri ce amenință buna derulare a cursului, și anume:

- Riscul de a “bombarda” beneficiarii, mai cu seamă părinții și copiii, cu noțiuni pe care nu le înțeleg, de a le vorbi “criptat”, utilizând excesiv limbaj de specialitate, ceea ce îi poate determina să renunțe să mai participe la următoarele ședințe sau doar să participe fără o implicare activă.
- Riscul de a nu răspunde nevoilor specifice ale beneficiarilor de a le eroda interesul și încrederea față de principiile și beneficiile educației pozitive.
- Riscul de a crea confuzie și de a-i face pe participanți să acționeze greșit, ceea ce, ulterior, îi va convinge că tot ce știau ei era mai bine;
- Riscul de a nu mai participa la asemenea cursuri de instruire și de a respinge a priori principiile educației pozitive.

Monitorizarea pe parcursul cursului se poate realiza cu ajutorul unor fișe individuale de lucru pe care părinții le completează la fiecare sesiune, răspunzând la un set de întrebări, cu ajutorul temelor pentru acasă, a discuțiilor și întrebărilor la clasă, prin rezolvarea de exerciții, inclusiv pe baza unor studii de caz.

Această componentă de documentare a progresului înregistrat la fiecare sesiune de lucru, simultan cu consemnarea feedback-ului din partea participanților, este cea care permite adaptarea din mers a suportului de curs la nevoile participanților dar și învățarea continuă și îmbunătățirea sesiunilor de informare.

Experiența Salvați Copiii

Părinții și cadrele didactice au fost solicitați ca, la finalul fiecărei sesiuni, să răspundă la următoarele întrebări din fișele individuale:

- Care au fost ideile, recomandările pe care credeți că le veți pune în practică?
- Care au fost ideile, sfaturile pe care credeți că nu le veți pune niciodată în practică?
- Care sunt aspectele discutate pe care le considerați dificil de înțeles sau neclare?
- Observații.

Modelul de fișă este prezentat în anexă.

Feed back-urile primite de la cele trei categorii de beneficiari sunt deosebit de utile pentru trainerii în vederea reconsiderării unui asemenea training. Acestea pot fi sintetizate astfel:

Părinții consideră că:

- Toate ideile, metodele și tehnicile de lucru învățate la curs își găsesc aplicabilitatea și utilitate în educarea copiilor lor;
- Au reușit să clarifice valoarea de adevăr a anumitor mituri pe care le aveau în legătură cu educația copilului;
- Și-au clarificat structura emoțională și temperamentală a propriului copil, au înțeles reacțiile emoționale ale copiilor lor pentru care, anterior, nu găseau explicații;
- Au înțeles că au impus copiilor să facă activități care le depășeau abilitățile și nivelul de dezvoltare din acel moment, manifestându-și ulterior dezamăgirea față de copii;
- Și-au exprimat regretul că nu au beneficiat de toate aceste informații când copiii erau mult mai mici ca vârstă;
- Cele mai dificile aspecte sunt legate de renunțarea la vechile atitudini și metode de disciplinare, de formarea de abilități sociale, de exprimarea adecvată a emoțiilor negative, de aplicarea cu consecvență a celor învățate la curs, de faptul că timpul petrecut în compania copiilor este foarte redus, ceea ce nu le permite o cunoaștere suficientă reciprocă, răbdare în aplicarea tehnicilor educației pozitive și consecvență;
- Este necesară conștientizarea modelelor parentale din familiile de origine și armonizarea convingerilor ambilor parteneri referitor la educația copilului;
- Li se pare dificil să găsească modalități de a-și manifesta afecțiunea față de copiii ajunși la vârsta adolescenței;
- Întâmpină dificultăți în asocierea gând-emoție în exprimarea stărilor emoționale;
- Au nevoie de mai mult timp pentru discuții și de multe aplicații practice (ceea ce presupune alocarea unui timp mai mare pentru instruire, fapt îngreunat de programul de lucru);
- Au un interes crescut pentru pregătirea lor pentru situațiile de risc.

Cadrelor didactice consideră că :

- Toate tehnicile își găsesc utilitatea și aplicabilitatea la activitatea lor de la clasă cu elevii ;
- Există dificultăți ce trebuie rezolvate, privind modul de abordare a unei clase de elevi de către întregul corp profesoral;
- Există mari dificultăți în dialogul cu părinții, de aceea, o asemenea instruire tripartinică a fost considerată drept unul din marile beneficii ale cursului ;
- Au nevoie să învețe tehnici de gestionare a conflictelor și negocieri;

- Li s-a părut utilă raportarea la portretul real al adolescentului și analiza funcțională a comportamentului elevului pentru a aplica metode didactice potrivite;
- Este benefică raportarea lor la rolul de profesori-părinți pentru a se putea regăsi mai ușor în discuțiile cu părinții;
- Unora le este greu să renunțe la atitudinea autoritară față de elevi, în favoarea uneia de stimulare a participării;
- Este nevoie de întâlniri periodice între membrii grupului și trainer pentru menținerea progresului.

Copiii consideră că :

- Asemenea cursuri sunt plăcute grație tehnicilor abordate de trainerii și foarte interesante prin natura informației primite.
- Renunțarea la satisfacerea intereselor proprii cu orice preț și găsirea unei soluții care să permită satisfacerea intereselor ambelor părți rămâne o provocare în situațiile de gestionare a conflictelor (ale lor, ale părinților sau profesorilor).
- Apreciază faptul că părinții și profesorii lor “merg la școală” și învață cum să fie părinți și profesori mai buni.

■ Evaluarea rezultatelor obținute

Pentru a evalua rezultatele obținute la nivelul participanților, cea mai simplă metodă este de a compara starea inițială cu cea finală. În acest sens, o metodă de a cuantifica rezultatele obținute este de a chestiona participanții cu privire la o serie de cunoștințe/atitudini/comportamente atât la începutul cursului cât și la finalul acestuia. Dimensiunile asupra cărora sunt chestionați participanții sunt în strânsă legătură cu obiectivele care sunt definite de către trainer.

Programul debutează cu o **evaluare inițială a atitudinilor** pe baza unor chestionare ce se aplică grupurilor de elevi, părinți și cadre didactice de la fiecare clasă selectată pentru programul de instruire.

Experiența Salvați Copiii

Dimensiunile urmărite în chestionarele de evaluare au fost aceleași pentru copii, dar și pentru actorii importanți în dezvoltarea acestora, părinți și profesori:

- percepții privind metodele eficiente de disciplinare a copilului;
- relația copil — părinte;
- relația copil — profesor;
- relațiile dintre copii (colegi/frați);

Având în vedere subiectul delicat al cursurilor și al chestionarelor de evaluare, întrebările utilizate nu au făcut referire directă la experiența respondentului ci solicită exprimarea unor opinii față de afirmații generale. Răspunsurile posibile sunt în general de tipul scalelor cu 5 niveluri, de la dezacord total la acord total, scale care permit și poziționarea respondentului într-o zonă neutră, de mijloc. În chestionarele pentru adulți au fost folosite scale cu 10 niveluri, astfel încât respondenții să-și nuanțeze mai bine poziția: note de la 1 la 10, unde 1 înseamnă “total împotriva” iar 10 “total de acord”

S-au identificat astfel o serie de priorități de informare și formare, derivate din atitudini ce se doresc schimbate.

La nivelul elevilor:

- violența între copii în mediul școlar este percepută de drept “normală”;
- mulți copii consideră că este distractiv să urmărești o bătaie între colegi;
- este percepția la nivelul multor elevi că stilul “dur” constituie o metodă corectă de disciplinare (“un profesor trebuie să fie dur cu elevii ca să fie respectat”);
- incidența ridicată a actelor de violență (fizică și verbală) în mediul școlar;
- nivel scăzut al stimei de sine (sub 15 puncte pe scala Rosenberg);

La nivelul părinților și profesorilor:

- neînțelegerea rolului și eficienței sancțiunilor pozitive și negative (ex. recompense și consecințe logice) în disciplinarea copilului;
- **percepția cu privire la cauzele relațiilor conflictuale** între părinți și copii pe de o parte și profesori și copii pe de altă parte (părinții și profesorii consideră că dacă un copil nu-și ascultă părintele înseamnă că nu-l respectă, apreciază că un copil “bun” este acela care-și ascultă întotdeauna părinții) **este una centrată pe etichetarea situației și mai puțin pe înțelegerea cauzelor.**
- opiniile negative privind relațiile copilului cu grupul de prieteni denotă un grad de neîncredere în alegerile și deciziile luate de copil.

După parcurgerea programului de instruire, participanților li se va realiza o **evaluare finală**, pe baza unor chestionare care urmăresc atât schimbările de atitudine, cât și însușirea cunoștințelor la orele de instruire. Chestionarul de evaluare finală cuprinde aceiași itemi măsurați la începutul programului de instruire, astfel încât să permită o comparație între situația inițială și cea finală.

Relevantă este discutarea răspunsurilor la clasă, împreună cu tot grupul. Astfel, cu toții, participanți și traineri, au ocazia să constate care sunt aspectele care au fost însușite, unde sunt eventuale confuzii, ce anume a fost mai puțin convingător sau mai greu de înțeles pentru participanți. Ulterior, asupra acestor aspecte, trainerul poate să insiste la ultima întâlnire, facilitând înțelegerea lor mai ales cu ajutorul celorlalți participanți.

Experiința Salvați Copiii

În urma evaluării finale, pentru o parte dintre itemii utilizați în chestionar s-au constatat schimbări pozitive. Chiar dacă în unele cazuri diferențele sunt mici, acestea ne arată mai degrabă o tendință de evoluție a aspectelor analizate decât o intensitate a schimbării. Având în vedere numărul mic de cazuri aflate în analiză, relevanța statistică a diferențelor observate între evaluarea inițială și cea finală, nu poate fi testată.

La nivelul elevilor:

- o atitudine mai puțin favorabilă a actelor de violență dintre frați sau dintre colegi: 4% dintre copiii comparativ cu 16% la începutul sesiunii de pregătire considerau că este normal ca frații să se bată; de asemenea, 15% comparativ cu 24% la evaluarea înaintea campaniei consideră că este normal ca la școală copiii să se mai lovească în joacă; 9% versus 19% la prima evaluare afirmă că este distractiv să urmărești o bătaie între colegi.
- o frecvență mai redusă a acceptării violenței ca metodă normală de disciplinare: 4% la finalul sesiunii de informare comparativ cu 16% la începutul acesteia apreciază că un profesor trebuie să fie dur cu elevii ca să fie respectat.
- o incidență mai redusă a actelor de violență asupra copiilor chestionați, fie că vorbim de violență verbală (32% vs. 37%) sau fizică (13% vs. 26%).

La nivelul cadrelor didactice:

- o atitudine mai echilibrată privind utilizarea recompenselor și sancțiunilor (mai multe opinii concentrate în zona de mijloc a scalei și mai puține la extreme);
- de asemenea, o atitudine mai echilibrată în ceea ce privește relația între comportamentul copilului și respectul acestuia față de profesor (20% față de 36% la evaluarea inițială sunt de acord cu afirmația: “Dacă un elev nu ascultă profesorul, nu e atent la ore, înseamnă că nu-l respectă”);

- în cazul în care apare un comportament nedorit sau chiar deviant, există o tendință mai mare de a adopta măsuri ce nu implică violență fizică sau verbală: 81% față de 73% afirmă că părinții, în cazul în care ar afla despre copil că lipsește de la școală, ar trebui să-l pedepsească prin interzicerea unor activități care îi fac plăcere; de asemenea, într-o pondere mai mare, cadrele didactice au indicat drept măsură posibilă supravegherea mai atentă pentru a înțelege problema;
- frecvența atitudinilor pozitive față de utilizarea în școală a bătaii drept metodă de disciplinare are o ușoară tendință de scădere: 5% dintre cadre didactice față de 10% la evaluarea inițială consideră că bătaia ar trebui utilizată de profesori doar în situații excepționale;

La nivelul părinților:

- O mai bună înțelegere a comportamentelor neadecvate ale copiilor (doar 14% față de 36% consideră că dacă un copil nu-și ascultă părintele înseamnă că nu-l respectă). La finalul sesiunii de informare opiniile acestora se apropie mai mult de centrul scalei, ceea ce înseamnă că părinții nu se mai grăbesc să eticheteze o problemă de comportament a copilului.
- atitudini mai favorabile utilizării recompenselor verbale (laude) pentru disciplinarea copilului (45% față de 34% își exprimă acordul total pentru afirmația "Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l laude de fiecare dată când face ceva bun"). Aceeași tendință de creștere a atitudinilor favorabile se constată și atunci când este vorba de recompense în general.
- un indicator al faptului că părinții și-au dezvoltat abilitățile de a căuta și identifica cauzele comportamentelor neadecvate este faptul că a crescut ponderea celor care ar apela la măsuri ne-violente în cazul în care ar afla despre copil că lipsește de la școală: 98% dintre părinți față de 86% la începutul campaniei au afirmat că ar discuta pentru a identifica și înțelege cauzele, 95% față de 80% l-ar supraveghea mai bine pentru a vedea dacă se repetă, iar 97% față de 89% i-ar spune care sunt consecințele absențelor de la școală. 1% dintre părinți față de 5% la începutul programului ar utiliza pedeapsa corporală;
- în ceea ce privește comportamentele părinților în ultima lună, putem observa o scădere a relatărilor despre pedepse fizice (4% față de 17%), dar și o creștere a mențiunilor despre violență verbală: 33% comparativ cu 24% la începutul programului au folosit cuvinte dure la adresa copilului.

Rezultatele complete ale evaluărilor sunt prezentate în anexă.

Ultima etapă în acest proces de evaluare este formularea de **concluzii și recomandări** pentru viitoarele sesiuni de training. Astfel, în cazul obiectivelor atinse, metodele dovedite că funcționează pot fi aplicate unor grupuri similare. În cazul unor obiective neatinse sau a unor aspecte ce s-au dovedit greu de schimbat, acestea pot deveni subiectul și obiectul unor sesiuni viitoare de informare și pregătire a aceluiași grup.

IX Concluzii și recomandări

Din experiența trainerilor care au lucrat cu grupurile de beneficiari (părinți, copii și cadre didactice) ale programului de educație pozitivă, s-au conturat o serie de concluzii și recomandări:

1. Există o nevoie acută de pregătire în educație pozitivă atât a părinților, cât și a cadrelor didactice. Cunoștințele lor legate de specificul vârstei copilului sunt reduse, așteptările nerealiste, adesea disproporționate, față de abilitățile și nevoile copilului.
2. Critica excesivă, reproșurile, cicăleala, amenințările, pedepsele abuzive, lipsa de consecvență, lipsa feedback-urilor pozitive, negarea emoțiilor copiilor sunt printre cele mai des întâlnite greșeli pe care părinții și cadrele didactice le fac în educația copilului.
3. Există o anume rezistență a părinților de a participa la aceste cursuri, mai ales din partea părinților care au copii cu comportamente problematice.
4. Majoritatea părinților întâmpină dificultăți în participarea consecventă la cursurile de instruire din pricina programului de lucru, mai ales în București, dar și în alte orașe mari. Ar fi utilă conceperea unui produs care să poate fi livrat chiar la locul de muncă al părinților, în cadrul unui program mai larg de echilibrare a vieții personale cu viața profesională.
5. Părinții recunosc imediat utilitatea cursului, oferind trainerilor feedback în mod voluntar, de la săptămână la săptămână.
6. Cadrele didactice manifestă un interes crescut față de curs, fiind deosebit de preocupate de reducerea comportamentelor violente ale elevilor în unitățile de învățământ și de creșterea participării lor la activitățile școlare și extrașcolare.
7. Sunt și cadre didactice care nu pot renunța la atitudinea autocrată față de elev în favoarea uneia egalitare, care să încurajeze participarea elevului la actul educațional, dar, în general, consideră utile discuțiile elev-părinte-cadru didactic.
8. Copiii sunt încântați de și implicați în cursuri, își asumă ceea ce învață și, mai ales, preiau lejer tehnicile folosite, în forma lor interactivă, ludică și individual-participativă. Ei și-au manifestat dorința de a continua aceste cursuri. Jocul de educare a asertivității a stârnit mult interes, învățarea modului de a spune „nu” fără a jigni pe celălalt și fără a crea disconfort, a fost de mare ajutor pentru copii.
9. De remarcat feedback-ul afectiv transmis de copii, starea emoțională pozitivă a acestora putând fi remarcată la fiecare ședință.

10. La școlarii mici, trainerii întâmpină uneori dificultăți legate de gestionarea momentelor de neatenție și oboseală intervenite ca urmare a capacității de concentrare limitate și energiei specifice vârstei.
11. Atât copiii, cât și părinții și cadrele didactice au propus ca astfel de cursuri de pregătire să continue și pe alte teme.
12. Au fost propuneri de abordare individuală pentru familii cu situații deosebite, trainerii identificând cu ocazia cursurilor cazuri de copii cu comportament agresiv pentru care este nevoie de intervenție specializată.
13. Se recomandă încheierea de contracte între Salvați Copiii și beneficiarii programului, prin care aceștia să-și asume responsabilitatea participării la sesiunile de pregătire.

X FOLLOW UP

Se recomandă, ca secvență de follow up a programului:

1. Pregătirea de părinți-resursă și copii-resursă (peer educators) pentru școlile din care fac parte.
2. Prezența trainerului la ședințele cu părinții și la întâlniri de evaluare a continuității aplicării metodelor învățate atât cu părinții și cadrele didactice, cât și cu copiii.
3. Organizarea de ședințe booster la comisiile metodice pentru asigurarea calității procesului de învățământ și la comisia metodică a diriginților.
4. Formarea de psihologi școlari care să susțină aceste cursuri în școlile unde își derulează activitatea.
5. Oferirea de diplome cadrelor didactice care participă la curs ca o recunoaștere autorizată a pregătirii lor în cunoașterea și aplicarea celor mai moderne metode de management comportamental în clasa de elevi.

XI Rolul cadrului didactic în construirea și implementarea de programe de stimulare a comportamentelor pozitive ale copilului

Schimbările în societate au determinat o redefinire a rolului școlii și cadrului didactic în educarea copiilor. Rolul profesorului ca și „instructor” de scris, citit, calcule aritmetice și cunoștințe despre fizică, chimie, istorie sau geografie țin deja de un trecut îndepărtat. Creșterea socială, emoțională, fizică și cognitivă a copilului este fundamental suprapusă procesului educațional, în cadrul căruia, cadrul didactic trebuie să se focalizeze pe întâmpinarea tuturor nevoilor copilului. În acest context, profesorul singur nu își mai poate asuma responsabilitatea educării copilului fără a avea un partener fundamental în afara școlii — părintele, și fără a accesa contexte de învățare proprii adultului care să îi faciliteze dezvoltarea acelor competențe necesare pentru asigurarea condițiilor de creștere socială și emoțională a copilului.

Implicarea simultană în programe de educație pozitivă a profesorului și părintelui care veghează la dezvoltarea aceluiași copil devine o premisă importantă pentru asigurarea coerenței și unității de principii, valori, metode și tehnici educaționale care îi vor da copilului un sens de stabilitate, predictibilitate, siguranță și încredere în cei doi adulți care îi jalonează dezvoltarea: părinte și profesor.

Este sarcina cadrului didactic să preia inițiativa și responsabilitatea dezvoltării de parteneriate eficiente școală — familie. Profesorul trebuie nu doar să motiveze părintele, ci să creeze oportunități concrete de implicare eficientă, pentru că, atunci când părintele se implică, familia și ceea ce se întâmplă acasă, facilitează învățarea deplină. Construirea și implementarea la nivelul școlii în care funcționează de programe de educație pozitivă după modelul și principiile de bună practică descrise în acest ghid, oferă cadrului didactic oportunitatea perfectă de a invita părintele într-un spațiu comun și pozitiv de învățare despre nevoile copilului său și despre ce ar trebui să facă orice părinte pentru satisfacerea corectă și sănătoasă a acestor nevoi.

Organizația Salvați Copiii, prin echipa sa de specialiști în educația pozitivă și dezvoltarea copilului oferă fiecărui cadru didactic interesat suport în a dezvolta un astfel de program adaptat nevoilor populației școlare din fiecare instituție educațională, prin:

- punerea la dispoziție a oportunităților de accesare de cursuri acreditate de educație pozitivă a copilului;

- oferirea de materiale scrise — ghiduri, manuale, broșuri, cu privire la nevoile de dezvoltare socială, emoțională, cognitivă a copilului în diferite etape de vârstă, și modalități corecte de adresare a acestora.
- oferirea de consultanță și supervizare din partea unui psiholog al Salvați Copiii.

Pentru informații suplimentare despre organizarea de sesiuni de intruire, precum și despre modalități de întâlnire cu un membru al echipei Salvați Copiii pentru consultanță și coaching, vă rugăm accesați **www.salvaticopiii.ro**.

ANEXE

Anexa 1. FIȘĂ TRAINER

Ședința #...	Tema ședinței
Data	
Locația	Școala nr. ... din ...
Durata	90 min.
Materiale de suport utilizate	Flip chart, fișe de lucru
Obiectivele ședinței	- - -
Gradul de implicare a participanților	Atenție: Interes: Implicare emoțională:
Puncte majore de interes ale participanților	(din fișele individuale/întrebările și comentariile de la curs)
Ce au considerat ca au învățat despre ei și despre relația cu copiii lor	(din fișele individuale, eventuale citate)
Evaluarea temei pentru acasă (se completează la începutul următoarei sesiuni)	

Anexa 2. FIȘĂ INDIVIDUALĂ DE PARTICIPANT

Județ	
Școala	
Clasa	
Nume și prenume / cod participant	

Participare la sesiunile de informare

(bifați ședințele la care participați și notați și data la care au avut loc)

Numărul sesiunii	Data	Participare
Sesiunea 1		
Sesiunea 2		
Sesiunea 3		
Sesiunea 4		
Sesiunea 5		
Sesiunea 6		
Sesiunea 7		
Sesiunea 8		
Sesiunea 9		
Sesiunea 10		

Anexa 3. EVALUAREA SESIUNILOR DE INFORMARE

SESIUNEA # ...

Tema la clasa:

Întrebări la finalul sesiunii:

E1. Care au fost ideile, sfaturile pe care credeți că le veți pune în practică?

E2. Care au fost ideile, sfaturile pe care credeți că nu le veți pune niciodată în practică?

E3. Care sunt aspectele discutate pe care le considerați dificil de înțeles sau neclare?

E4. Alte observații

Anexa 4. Chestionar evaluare pre și post-participare program

Chestionar pentru elevi

Q1. Citește afirmațiile de mai jos și răspunde în ce măsură ești sau nu de acord cu aceste afirmații.

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei tale

	Total împotriva	Mai degrabă împotriva	Nu sunt de acord, dar nici împotriva	Mai degrabă de acord	Total de acord
1. Este normal ca frații să se certe sau să se bată între ei	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
2. Dacă vrei ca fratele mai mic să te asculte, trebuie să îi arăți că ai mai multa forță decât el	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
3. Dacă un copil greșește, părinții trebuie să-l certe tare ca să nu mai greșească a doua oară	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
4. Dacă un copil face o greșeală mare, părinții trebuie să-l bată ca să nu mai greșească a doua oară	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)

42

Q2. Citește afirmațiile de mai jos și răspunde în ce măsură ești sau nu de acord cu aceste afirmații.

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei tale

	Total împotriva	Mai degrabă împotriva	Nu sunt de acord, dar nici împotriva	Mai degrabă de acord	Total de acord
1. Este normal ca, la școală, în timpul recreațiilor, copiii să se mai lovească în joacă	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
2. Dacă vrei să fii bine văzut / văzută de colegii de școală trebuie să fii și agresiv uneori	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
3. Este distractiv să urmărești o bătaie între colegi	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
4. Este distractiv să participi la bătaie între colegi	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
5. Este distractiv să trimiți mesaje care insultă sau amenință prin SMS sau internet	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)

Q3. În cazul în care un coleg / o colega se supără pe tine și te lovește, ce e mai bine să faci?

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei tale

	Da	Nu
1. Să-i explici că a făcut un lucru rău și că trebuie să-și ceară scuze	☐ (1)	☐ (2)
2. Să vorbești cu un profesor sau diriginte ca să ia măsuri împotriva acestuia / acesteia	☐ (1)	☐ (2)
3. Să vorbești cu părinții și să le ceri să intervină	☐ (1)	☐ (2)

	Da	Nu
4. Să-l /să o lovești și tu ca sa fiți chit	☐ (1)	☐ (2)
5. Să-l /să o lovești mai tare ca să nu se mai ia altădată de tine	☐ (1)	☐ (2)
6. Nimic	☐ (1)	☐ (2)
7. Altceva. Ce?	☐ (1)	☐ (2)

Q4. Ce este mai bine să faci atunci când asیști la o ceartă sau bătăie între colegi?

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei tale

	Da	Nu
1. Să încerci să-i despați	☐ (1)	☐ (2)
2. Să te uiți si să nu te amesteci în conflict	☐ (1)	☐ (2)
3. Să pleci în altă parte	☐ (1)	☐ (2)
4. Să încerci să-i convingi că greșesc	☐ (1)	☐ (2)
5. Să încurajezi colegul care îți place mai mult	☐ (1)	☐ (2)
6. Să chemi un profesor sau paznicul să intervină	☐ (1)	☐ (2)
6. Altceva . Ce?	☐ (1)	☐ (2)

Q5. Citește afirmațiile de mai jos și răspunde în ce măsură ești sau nu de acord cu aceste afirmații. Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei tale

	Total împotrivă	Mai degrabă împotriva	Nu sunt de acord, dar nici împotrivă	Mai degrabă de acord	Total de acord
1. Un profesor trebuie să fie dur cu elevii ca să fie respectat	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
2. Disciplina în școală se învață cu vorba bună	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
3. Disciplina în școală se impune cu bățul	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)

Q6. În ultima lună s-a întâmplat ca anumite persoane să:

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde situației tale

	Da	Nu
a. Să-ți vorbească urât / să te înjure	☐ (1)	☐ (2)
b. Să te lovească	☐ (1)	☐ (2)
c. Să te amenințe	☐ (1)	☐ (2)
d. Să refuze să vorbească cu tine	☐ (1)	☐ (2)

Q7. În ultima lună s-a întâmplat ca tu să:

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde situației tale

	Da	Nu
a. Să vorbești urât cu cineva / să înjuri	☐ (1)	☐ (2)
b. Să lovești pe cineva	☐ (1)	☐ (2)
c. Să ameninți pe cineva	☐ (1)	☐ (2)

Q8. În ultima luna s-a întâmplat ca la școală să asști sau să participi la o bătaie între colegi?

1. Da

2. Nu

Q9. Citește afirmațiile de mai jos și pentru fiecare dintre acestea, bifează răspunsul care se potrivește cel mai bine sentimentelor tale despre tine:

	Total de acord	De acord	Deza-cord	Deza-cord total	Nu știu
1. Cred că sunt o persoană valoroasă, cel puțin la fel ca și ceilalți	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
2. Cred că am o serie de calități	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
3. În general, cred despre mine că sunt un/o ratat/ă	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
4. Sunt în stare să fac lucrurile la fel de bine ca majoritatea oamenilor	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
5. Cred că nu prea am cu ce să mă mândresc	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)

	Total de acord	De acord	Deza-cord	Deza-cord total	Nu știu
6. Am o atitudine pozitivă față de mine/ Am o părere bună despre mine	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
7. În ansamblu, sunt mulțumit/ă de mine	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
8. Aș vrea să am mai mult respect pentru mine însumi/însămi	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
9. Uneori mă simt inutil/ă	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)
10. Uneori cred că nu sunt bun/ă de nimic	☐ (4)	☐ (3)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (9)

Q10 Ce comportamente crezi că sunt normale pentru un băiat și pentru o fată?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Plânsul	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Să vorbească urât	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Violența fizică	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Violența verbală	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
5. Nerespectarea regulilor	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)

Q11 Care dintre următoarele activități de petrecere a timpului liber sunt potrivite pentru o fată și care sunt potrivite pentru un băiat de vârsta ta?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Sport	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Activități artistice (pictură, dans, învățarea unui instrument muzical etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Întâlniri cu alți copii/tineri de aceeași vârstă	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Utilizarea calculatorului (jocuri, internet, etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)

48

Q12. Ce ocupații (meserii) crezi că sunt cele mai potrivite pentru o fată? Dar pentru un băiat?

NOTEAZĂ MAXIM 3 PENTRU FIECARE

Fată	Băiat
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Q13. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Care dintre ele consideri că sunt drepturi ale copiilor? Care dintre acestea sunt respectate în România?

	Sunt drepturi ale copiilor		Sunt respectate			
	Da	Nu	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	În foarte mică măsură
Copiii au dreptul la educație	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la exprimarea liberă a opiniilor	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la libertate	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la viața	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la familie	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la timp liber	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la non-discriminare	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la informare	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

D1. Vârsta .....ani   **D2. În ce clasa ești?** .....

D3. Sex 1. Masculin   2. Feminin

D4. Câți frați sau surori ai? .....

D5. Cu cine locuiești în mod obișnuit?

Bifează pe fiecare rând varianta care corespunde situației tale

	Da	Nu
1. cu mama	☐ (1)	☐ (2)
2. cu tata	☐ (1)	☐ (2)
3. cu bunicii	☐ (1)	☐ (2)
4. cu frați / surori	☐ (1)	☐ (2)
5. cu alte rude	☐ (1)	☐ (2)
6. cu altcineva . Cine?	☐ (1)	☐ (2)

DATE DE COMPLETAT DE CĂTRE FORMATOR

T1. Județul .....   **T2. Școala** (numărul) .....

T3. Clasa .....   **T4. Grupul** .....

*in cazul in care un grup este format din mai multe clase, se numerează începând cu "1" grupurile formate

T5. Nume formator .....

50

Anexa 5. Chestionar evaluare pre și post-participare program

Chestionar pentru adulți

Citiți afirmațiile de mai jos și dați o notă de la 1 la 10, unde 1 înseamnă că sunteți total împotriva afirmației, iar 10 înseamnă că sunteți total de acord cu aceasta. Încercuiți nota care reprezintă cel mai bine opinia dvs. Puteți alege orice notă între 1 și 10 pentru a vă nuanța răspunsul:

Q1. Dacă un părinte își iubește copilul trebuie să îi îndeplinească toate dorințele

Total împotrivă	Total de acord
1 2 3 4 5 6 7 8	9 10

Q2. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l pedepsească de fiecare dată când greșește

Total împotrivă	Total de acord
1 2 3 4 5 6 7 8	9 10

Q3. Un copil bun este cel care își ascultă întotdeauna părinții

Total împotrivă	Total de acord
1 2 3 4 5 6 7 8	9 10

Q4. Un copil trebuie lăsat de mic să ia decizii

Total împotrivă	Total de acord
1 2 3 4 5 6 7 8	9 10

Q5. Dacă un copil nu-și ascultă părintele înseamnă că nu-l respectă

Total împotrivă	Total de acord
1 2 3 4 5 6 7 8	9 10

Q6. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l laude de fiecare dată când face ceva bun

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q7. Un copil bun este cel care are note bune la școală

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q8. Părinții sunt cei care trebuie să decidă pentru copiii lor în orice aspect din viața acestora

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q9. Cel mai bine este ca părinții să nu-și lase copilul să-și petreacă timpul liber cu grupul de prieteni

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q10. Dacă un părinte vrea să-și disciplineze copilul trebuie să-l recompenseze de fiecare dată când face ceva bun

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q11. Dacă un elev nu ascultă profesorul, nu e atent la ore, înseamnă că nu-l respectă

Total împotriva								Total de acord	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q12. În opinia dvs., ce ar trebui să facă un părinte atunci când află despre copilul său că lipsește de la școală:

Bifați toate răspunsurile cu care sunteți de acord

	Da	Nu	Nu știu
1. Să-l pedepsească prin interzicerea unor activități care îi fac plăcere	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
2. Să discute și să vadă care sunt cauzele pentru care a lipsit	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
3. Să-l pedepsească fizic, pentru că doar bătaia îl poate convinge să nu mai lipsească	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
4. Să îi dea exemple de copii de vârsta lui care sunt mai cuminți	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
5. Să-l supravegheze cât poate de bine să vadă dacă se repetă	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
6. Să-l explice care sunt consecințele absențelor de la școală	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
7. Să discute cu dirigintele sau cu profesorii să fie mai exigenți cu copilul la școală	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)
8. Nimic, copilul trebuie să ia singur decizii în viață	☐ (1)	☐ (2)	☐ (9)

Q13. Citiți afirmațiile de mai jos și răspundeți în ce măsură sunteți sau nu de acord cu aceste afirmații.

Bifați pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei dumneavoastră

	Total împotriva	Mai degrabă împotriva	Nu sunt de acord, dar nici împotriva	Mai degrabă de acord	Total de acord
1. Este normal ca, la școală, în timpul recreațiilor copiii să se mai lovească în joacă	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
2. Dacă un copil vrea să fie bine văzut de colegii de școală trebuie să fie și agresiv uneori	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)

Q14. Citiți afirmațiile de mai jos și răspundeți în ce măsură sunteți sau nu de acord cu aceste afirmații.

Bifați pe fiecare rând varianta care corespunde opiniei dumneavoastră

	Total împotrivă	Mai degrabă împotrivă	Nu sunt de acord, dar nici împotrivă	Mai degrabă de acord	Total de acord
1. Un profesor trebuie să fie dur cu elevii ca să fie respectat	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
2. Disciplina în școală se învață cu vorba bună	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)
3. Disciplina în școală se impune cu bățul	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)

Q15. Sunteți de acord ca, la școală, profesorii să utilizeze bătaia?

1. Da   2. Doar în situații excepționale   3. Nu, în nici un caz

Q16. În situația în care un grup de elevi deranjează o oră de curs prin comportamentul neadecvat, ce măsuri ar trebui să ia profesorul pentru a-și continua ora în liniște?

	Da	Nu
a. Să-i amenințe cu scăderea notelor	☐ (1)	☐ (2)
b. Să-i pedepsească fizic pe elevii recalcitranți (tras de urechi, palmuit sau alte metode)	☐ (1)	☐ (2)
c. Să le adreseze cuvinte jignitoare pentru a-i face de rușine	☐ (1)	☐ (2)
d. Să-i dea afară din clasă	☐ (1)	☐ (2)

	Da	Nu
e. Să-i asculte la lecție	☐ (1)	☐ (2)
f. Să aplice o sancțiune întregii clase	☐ (1)	☐ (2)
g. Altceva. Ce?	☐ (1)	☐ (2)

Q17. Ce activități de petrecere a timpului liber ar trebui să încurajeze părinții, în cazul fetelor și al băieților?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Activități sportive	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Activități artistice (pictură, dans, muzică etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Discuții, întâlniri cu alți copii / tineri de aceeași vârstă	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Utilizarea calculatorului (jocuri, internet, etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
5. Lectura	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
6. Vizionarea programelor TV	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
7. Dezvoltarea unui hobby	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)

Q18. Gândindu-vă la creșterea și educarea unui copil de la cele mai fragede vârste, dvs. ce jucării și jocuri ați prefera pentru un băiat și pentru o fată?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Păpuși	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Mașinuțe	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Puzzle-uri	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Jocuri de construcție (de genul Lego)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
5. Jucării de război (puști, roboți, tancuri etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
6. Jucării pentru casa de păpuși (de ex. mobilă pentru păpuși, hăinuțe pentru păpuși, seturi pentru bucătărie de jucărie etc.)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
7. Truse de machiaj de jucărie	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
9. Mingii sau alte jucării care implică mișcarea	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
10. Cărți de colorat	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
11. Cărți de povești	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
12. CD-uri cu muzică pentru copii sau povești	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)

Q19. Ce comportamente considerați că nu sunt normale pentru un băiat și pentru o fată?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Plânsul frecvent	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Agresivitatea verbală	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Agresivitatea fizică	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Nerespectarea regulilor	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)

Q20 Către ce domenii ar trebui încurajați să se orienteze băieții și fetele?

	Fete		Băieți	
	Da	Nu	Da	Nu
1. Umaniste	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
2. Științe exacte	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
3. Tehnice	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
4. Artistice	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)
9. Depinde de fiecare copil în parte	☐ (9)			

Q21. Citiți cu atenție afirmațiile de mai jos. Care dintre ele considerați că sunt drepturi ale copiilor? Care dintre acestea considerați sunt respectate în România?

	Sunt drepturi ale copiilor		Sunt respectate			
	Da	Nu	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	În foarte mică măsură
Copiii au dreptul la educație	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la exprimarea liberă a opiniilor	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la libertate	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la viața	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la familie	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la timp liber	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la non-discriminare	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)
Copiii au dreptul la informare	☐ (1)	☐ (2)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)

Q17. Care sunt așteptările pe care le aveți de la aceste cursuri?

.....

.....

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

D1. Vârsta .....

D2. Sex:

1. Masculin

2. Feminin

D3. Anul în care ați început cariera de profesor/ ați devenit părinte .....

D4. Disciplina predată (doar pentru cadrele didactice) .....

DATE DE COMPLETAT DE CĂTRE FORMATOR

T1. Județul .....

T2. Școala (numărul) .....

T5. Nume formator .....

